

RAPPORTAGE projecten gedeelde verantwoordelijkheid

In navolging van de oproep ‘Gedeelde verantwoordelijkheid en de ideale wereld’ van 12 februari 2021, werd een projectsubsidie toegekend aan 3 projecten ‘Gedeelde verantwoordelijkheid en de ideale wereld’ voor de periode 01/09/2021 tot en met 31/12/2023. De subsidie werd verleend als financiële ondersteuning van het project. Zoals beschreven in het subsidiebesluit heeft het project als doel het ontwikkelen van een andere organisatie van de jeugdhulpverlening en het vormgeven van een netwerkaanpak, die vertrekt van gedeelde verantwoordelijkheid voor alle kinderen en jongeren die tijdelijk niet thuis kunnen verblijven, om het huidige doorverwijsmodel te doorbreken.

De subsidie moet worden aangewend voor de volgende opdrachten:

- 1° Het doorbreken van de dynamiek van escalaties naar steeds meer gespecialiseerde en ingrijpende hulp door de gezamenlijke aanpak vroeger en op maat in trajecten in te brengen;
- 2° Het verzamelen van verschillende expertises in de jeugdhulp, ervaringsexpertise en expertise die gelinkt is aan de verschillende levensdomeinen van kinderen en jongeren, om flexibel in te zetten in trajecten;
- 3° Het herdenken van de aanpak en aanbod vanuit de ontwikkelingsnoden van de kinderen en jongeren die begeleid worden;
- 4° Het benoemen en signaleren van de beperkingen van het huidige regelgevende en administratieve kader, met het oog op het verduidelijken of bijsturen van het kader.

Het project loopt in zijn huidige vorm af eind december 2023. Conform de bepalingen in het subsidiebesluit vragen wij een inhoudelijke en financiële rapportage over de voorbije periode. Voor de inhoudelijke rapportage wordt gebruik gemaakt van onderstaande vragen. Graag ontvangen we de documenten tegen 31/03/2024.

De documenten worden gericht aan idealewereld@opgroeien.be

Identificatie

Projectnaam: Gedeelde verantwoordelijkheid en de ideale wereld- TRAWANT

Regio: Trawant – Zuidkant Antwerpen

Contactpersoon: Bart Hansen

Adres: Edgard Tinellaan 1, 2800 Mechelen

Telefoonnummer: 0032486560192

e-mailadres: bart.hansen@emmaus.be

Inhoudsopgave

1. Met Trawant de ideale wereld in: de pitch.....	3
2. Opstart	5
3. Werkgroepen	8
1. Werkgroep Rust en dagbesteding	8
2. Werkgroep Diagnostiek en ondersteuning van teams en jongeren	14
3. Werkgroep Context	19
4. Werkgroep Jeugdhulp- GGZ.....	22
5. Attachment Based Care for Teams	24
6. Casusbesprekingen	25
7. Samenwerking.....	26
8. Wetenschappelijk onderzoek.....	27
9. Te signaleren drempels	29
10. Algemene evaluatie.....	33
Bijlagen	36
Bijlage 1: Aanmeldingsfiche ondersteuningsvraag dagbesteding.....	36

1. Met Trawant de ideale wereld in: de pitch

Op 12 februari 2021 ontvingen we de projectoproep 'Gedeelde verantwoordelijkheid in een ideale wereld'. Er was onmiddellijk interesse vanuit Trawant om hier op in te zetten, omdat de thematieken uit de oproep ook in de regio Trawant erg actueel zijn. Er werd op korte termijn een werkgroep opgericht om de oproep te bekijken, krijtlijnen uit te zetten, partners aan te spreken en een pitch uit werken. De werkgroep vertrok vanuit concrete casussen, en ervaringen met moeilijk lopende trajecten in het verleden om een aantal kapstokken te identificeren.

- ✓ Dagingvulling
- ✓ Ondersteuning jongere: psychologisch (CGG/kinderpsychiater), complexe noden (VAPH)
- ✓ Outreachende diagnostiek
- ✓ Time-out mogelijkheden
- ✓ Gedragen taal/vorming: ABC for teams?
- ✓ Netwerk ondersteunen: zowel informeel (netwerkversterkend) als professioneel
- ✓ Ondersteuning context: informeel als professioneel

Op basis hiervan werden geïnteresseerden uit alle voorzieningen uitgenodigd om deel te nemen aan kleinere werkgroepen, die één tot twee keer bijeenkwamen om één van de kapstokken te bespreken. Gezien de krappe tijdspanne tussen de bekendmaking en de pitch was het puzzelen in de zoektocht naar mogelijkheden om samen te komen met een zo divers mogelijke groep qua achtergrond en sector. De groepjes werd gevraagd tegen 9 april een gedragen kijk binnen 'hun' kapstok op te maken, in functie van het formuleren van een pitch. Zo konden we een pitch opbouwen vanuit een gedragen engagement, met een duidelijke finaliteit en visie omtrent verschillende facetten. Parallel aan de 'kapstokgroepjes' gingen verschillende partners op zoek naar jongeren en of gezinnen die hun ervaringen wouden delen. Zo kon we de ideeën toetsen aan de stem van de jongeren en gezinnen zelf. Uiteindelijk hebben we interviews afgenomen bij één ouder en één jongere, gezien de beperkte voorbereidingstijd¹. We wouden de eerste stap niet zetten zonder de 'reality check' die het steeds weer biedt om rechtstreeks kinderen, jongeren en gezinnen aan het woord te laten. Een derde facet van onze voorbereiding was om grondig te kijken naar de mogelijke én nodige partnerschappen. Het was erg duidelijk dat de residentiële partners van Trawant samen zouden indienen, maar er werden ook nieuwe linken gelegd, zoals het uitnodigen van PZ Multiversum en TheA, die zich ook achter het project schaalden. Tabel 1 geeft een overzicht van de partners die mee de pitch indienden.

	Residentieel	Dagbegeleiding-ambulant	Mobiel
VAPH	<ul style="list-style-type: none">• Zevenbergen• Iona	<ul style="list-style-type: none">• Iona• MFC Ritmica	<ul style="list-style-type: none">• MFC Ritmica

¹ Trawant was dan ook nadien in het proces erg gemotiveerd om te faciliteren dat kinderen, jongeren en gezinnen zelf aan het woord konden komen tijdens de interviews van het overkoepelende onderzoek. De details van het overkoepelende onderzoek waren echter op dat moment nog niet bekend.

Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin	<ul style="list-style-type: none"> • CAW Boom Mechelen Lier 	<ul style="list-style-type: none"> • CAW Boom Mechelen Lier 	<ul style="list-style-type: none"> • CAW Boom Mechelen Lier
GGZ	<ul style="list-style-type: none"> • Multiversum 	<ul style="list-style-type: none"> • Therapeutisch Atelier (TheA) 	<ul style="list-style-type: none"> • CGG De Pont
Opgroeien	<ul style="list-style-type: none"> • Jeugddorp • OBC Ter Elst • OOC Ter Heide • Jeugdhulp Don Bosco • VZW Onze Thuis - BC De Vlinderkens • Jeugdzorg Emmaüs Mechelen • CKG Kinderland 	<ul style="list-style-type: none"> • Jeugdzorg Emmaüs Mechelen • OBC Ter Elst • OOC Ter Heide • Jeugdhulp Don Bosco • CAW Boom Mechelen Lier • Overkop • CKG Betlehem 	<ul style="list-style-type: none"> • Jeugddorp • OBC Ter Elst • OOC Ter Heide • Jeugdhulp Don Bosco • VZW Onze Thuis- BC De Vlinderkens • Jeugdzorg Emmaüs Mechelen • CKG De Kleine Kameel

Tabel 1. Overzicht van de partners die samen de pitch van DIW Trawant indienden.

Ten slotte gingen al deze - vertrouwde en nieuwe - partners samen aan de slag om een kritische zelfreflectie te maken. Dit gebeurde onder andere aan de hand van het van SWOT-analyses die verschillende partners met elkaar deelden en bespraken, en het delen van goede intersectorale praktijken.

Na dit proces waren de partners het er over eens: het gaat het niet meer over de vraag 'wat kan elke voorziening betekenen?', maar over de vraag 'wat kunnen we sámen betekenen?'.

De pitch werd uiteindelijk in de vorm van een presentatie voorgesteld aan het Agentschap opgroeien. We lichten in wat volgt kort de kernpunten toe. Onder [sectie 9 Algemene evaluatie](#) van dit rapport evalueren we de mate waarin we de ambities uit de pitch verwezenlijken.

- Diagnostiek en outreachende ondersteuning
DIW Trawant engageert zich om te komen tot Integratieve diagnostiek. Dit is de ambitieuze doelstelling om over (intersectorale) grenzen heen een gezamenlijk aanbod te implementeren. Zo kunnen we samen, tijdig en onderbouwd de pedagogische vraag in kaart brengen (diagnostiek), om een zo goed mogelijk pedagogisch antwoord te kunnen bieden (outreaching werken), en teams te ondersteunen in het ontwikkelen van hun expertise.
- Regie bij de cliënt
DIW Trawant heeft de ambitie om een tool te ontwikkelen/instellen waarmee jongeren zelf/mee kunnen schrijven aan hun plan. Zo behouden ze het overzicht hun traject, en hebben mee regie in wat en hoe informatie wordt doorgegeven. Daarnaast willen we ons

inzetten zodat elke ouder en kind of jongere steunfiguren heeft. We willen daarvoor inzetten op het verder ontwikkelen van netwerk-verkennend en versterkend werken in residenties, en samenwerken met niet-professionele expertise en ervaring (bv. ATK, LUS, Cachet...).

- Gedeelde visie en taal

Door de inzet op zowel de visie en taal van Attachment Based Care for teams en Signs of Safety, als op integratieve diagnostiek, willen we directies en medewerkers uit verschillende sectoren een gemeenschappelijke taal, en een gedeelde visie bieden.

- Dagbesteding

Rond het thema dagbesteding formuleren we verschillende deelambities. Zo willen we het bestaande aanbod in de regio in kaart brengen en bestaande projecten openstellen voor nieuwe doelgroepen. Daarnaast willen we dagbesteding ontwikkelen voor -12jarigen, en meer intervisie over het thema creëren.

- Rustpunten

We willen op een nieuwe manier kijken naar 'time-out'. Door in te zetten op rustpunten² vroeger in het traject willen we evolueren van een systeem waarbij time-out een straf is, naar een systeem waarbij een time-out kan helpen om escalaties te vermijden en het welzijn van kinderen en jongeren verhogen.

- Kinderpsychiatrische ondersteuning

We willen op zoek gaan naar hoe we kunnen inzetten op ondersteuning/opvolging door een kinderpsychiater.

- Samenwerking op operationele niveau faciliteren

De ideale wereld Trawant hoort een project te zijn op alle niveaus van de betrokken organisaties. We willen dit verwezenlijken door middel van wissellieren, expertise deling en ondersteuning van leefgroep begeleiders over voorzieningen heen. Daarnaast willen we inzetten op regionale intervisie over complexe casussen.

- Verbeteren van continuïteit voor kinderen, jongeren en gezinnen

Het geheel van bovenstaande ideeën heeft als overkoepelende ambitie om de zorg-en relationele continuïteit voor zorggebruikers te verbeteren. Zo willen we met ABC for teams en tijdige diagnostiek de breuken vermijden die vaak ontstaan na escalaties. Anderzijds willen we kinderen en jongeren beter omringen met steunfiguren, die ook aanwezig kunnen blijven naast en na de zorg.

2. Opstart

De werkgroep Ideale wereld Trawant maakte een snelle opstart na het fijne nieuws dat Trawant aan de slag mocht gaan als een van de experimentele regio's. Er volgen een aantal belangrijke stappen om een stevige basis te leggen voor het project. Zo werd er, op basis van ervaringen uit 1G1P Trawant vanaf het begin van het project een coördinator aangenomen. Deze coördinator helpt bij de vlotte organisatie van het project, stimuleert de ontwikkeling van het project en bewaakt mee de

² Dit thema werd door de werkgroep 'Rust, dagbesteding en time-out' verder uitgewerkt onder de term *ademplekken*. Er wordt niet langer gesproken van *rustmomenten*.

doelstellingen. De coördinator ondersteunt de trekkersgroep en de werkgroepen, maar heeft er niet de leiding over. De coördinator voorziet de verslaggeving van de trekkersgroepen³.

Daarnaast werd er in deze fase kennis gemaakt met iDROPS. iDROPS werd gevraagd om het proces te begeleiden, als procesbegeleider. Dit wil zeggen dat zij een structuur aanbieden voor het ganse proces. Dit proces is gestructureerd in fases, waarbij op het einde van elke fase een beschrijving dient opgeleverd te worden in de vorm van een template. Ze helpen om de doelstellingen en de onderzoeksfases te beschrijven: wat weten we al, wat moeten we nog afchecken, enz. Met als resultaat een antwoord op de vraag die gesteld wordt per stap. Het resultaat is een document waarin de vragen per stap in beantwoord worden⁴. Het proces met iDROPS werd initieel gelopen met de trekkersgroep, maar nadien parallel gelopen in de verschillende werkgroepen. iDROPS bood in sommige werkgroepen interessante methodes aan om het hele plaatje in kaart te brengen, maar op verschillende momenten was er een mismatch in tempo tussen DIW Trawant en het tempo van het proces van iDROPS. Zo had de 'pitch-groep' in een snel tempo de stappen doorlopen die beschreven zijn in voorgaande sectie, om te weten wat ze wouden presenteren. Daarnaast werden gelijkaardige stappen (wat loopt er goed? Wat zijn problemen? Waarop willen we focussen, wat zijn oplossingen? Wat is de beste oplossing?) op een gestructureerde en snelle manier doorlopen door een breed publiek van stakeholders van Trawant tijdens de kick-off dag onder leiding iDROPS. Dit gaf veel energie en momentum om aan de slag te gaan en oplossingen te beginnen uitwerken. Het leidde dan ook tot een gevoel van frustratie bij deelnemers van de werkgroepen wanneer nadien in de werkgroepen weer begonnen werd vanaf nul, met het bepalen van de doelgroep, ontwerp kader, brainstrom. Ze hadden het gevoel een tweede of derde keer een gelijkaardig proces door te lopen, en geremd te worden in hun motivatie om te beginnen experimenteren. De praktische handvaten, bv. brainstormmethodes en selectiemethodes waren een fijne ondersteuning om weg te stappen van traditionele vergaderingen. Toch het bleef soms een uitdaging om te concretiseren, en om niet al een stap verder te denken 'gaat dit wel realiseerbaar zijn? Zullen we dit kunnen verderzetten na het einde van de subsidies?'. De aangeboden in te vullen sjablonen anderzijds voelden eerder aan als administratie, waarschijnlijk omdat deze erg leken op het voorbereidende werk (stem van de doelgroep aanwezig brengen, probleemanalyse etc.).

Gezien de ambitie om als regio duurzaam te kiezen voor gedeelde verantwoordelijkheid, koos Trawant ervoor om *De ideale wereld* op een logische manier in te bedden in de structuur van Trawant. Er is in overleg met iDrops gekozen voor de term '*Trekkersgroep DIW*' om te spreken over het sturende orgaan van het project. Het zou immers tot verwarring hebben geleid om te spreken van een '*stuurgroep De ideale wereld Trawant*', gezien de term '*stuurgroep Trawant*' reeds was ingeburgerd. Figuur 1 illustreert hoe de Trekkersgroep DIW Trawant is ingepast in de structuur van Trawant.

Figuur 1. Structuur van Trawant

³ Zoals beschreven in de engagementsverklaring DIW Trawant.

⁴ Rol van iDrops zoals beschreven in de engagementsverklaring DIW Trawant.

STRUCTUUR TRAWANT

Figuur door Stefanie Claessens

3. Werkgroepen

In deze sectie overlopen we alle werkgroepen die er in 2022-2023 bestonden binnen De ideale wereld Trawant. We overlopen hun ontstaansgrond, het proces met iDrops en probleemanalyse, de ideeën en initiatieven die uit deze werkgroepen kwamen. Ten slotte blikken we vooruit op verderzetting en borging. De werkgroepen vonden maandelijks plaats, onder leiding van twee vaste trekkers, en in aanwezigheid van de coordinator. De procesbegeleider van iDrops was soms ook, op vraag, aanwezig. iDrops voorzag de sjablonen voor de probleemanalyse en brainstorms. Ze hielpen ook bij het concretiseren van de ideeën. iDrops was niet meer aanwezig in de werkgroepen vanaf het moment dat de initiatieven in uitvoering gingen. De verslagen van alle individuele werkgroepvergaderingen kunnen opgevraagd worden via charlotte.fortems@uantwerpen.be.

1. Werkgroep Rust en dagbesteding

- *Ontstaanscontext*

Deze werkgroep is ontstaan op basis van de noden die duidelijk werden in het voorbereidende werk voor de pitch. De thema's dagbesteding en rust zijn samengenomen in een werkgroep, omdat de initiële ideeën als gemeenschappelijk hadden dat jongeren rust en ademruimte nodig hebben.

- *Probleemanalyse en proces met iDrops*

Deze maandelijks werkgroep kende een moeilijke start, met in het begin een erg wisselend verloop van deelnemers. Ook zijn er een aantal wissels geweest in de trekkers van deze werkgroep. Er ging in deze werkgroep veel tijd naar het uitklaren van een aantal zaken

- Voor wie doen we het juist? Wie is onze doelgroep?
- Willen we inzetten op preventie, of op de kinderen en jongeren waarbij er momenteel een hoog crisisgehalte is?
- Welke partners moeten betrokken zijn bij deze werkgroep? Hoe bereiken we hen?
- Wat is time-out juist? Is time-out altijd met overnachting? Hoe verhoudt dat zich tot dagbesteding, crisisbed, ontheemding....
- Wat is er al aan dagbesteding? Wat zijn de grenzen van dagbesteding?
- Moeten we afstappen van de courante termen? Wat is dan een alternatief?
-

Door de wisselende bezetting werden sommige van deze punten verschillende keren in vraag gesteld, en opnieuw besproken. Na ongeveer 6 maanden vond de groep echter een meer vaste samenstelling, die ervoor zorgde dat discussielijnen verder gezet en vastgehouden konden worden. De templates van iDrops werden voor beide onderwerpen apart ingevuld, om te zien of er nog andere creatieve ideeën uit de bus kwamen, naast diegene uit de pitch. Dit zorgde ervoor dat dagbesteding en adempauzes/time-out eerder twee aparte lijnen zijn geworden. Het thema dagbesteding stond op de voorgrond in 2022-2023. Yasmina sloot op vraag van de trekker(s) twee keer aan bij deze werkgroep om te helpen de ideeën uit de brainstrom concreter te maken.

- *Ideeën*

Onderstaande graphics geven weer wat de ideeën van de werkgroep waren, net na de brainstormfase.

Voorlopige voorstellen werkgroep dagbesteding, rust, time-out

Voorlopige voorstellen dagbesteding

- 01** Een gebruiksvriendelijke **app of website**. Deze geeft een **regionaal overzicht van het dagbestedingsaanbod**, en een **algemeen overzicht van time-out/rustmogelijkheden**. Deze kunnen HV'ers, ouders en jongeren gebruiken als wegwijzer.

 - Zowel gratis als betalend aanbod
 - Beschrijving van aanbod, doelgroep, criteria
 - Uitleg over hoe aan te melden
 - Beschikbaarheid
 - Contactgegevens

- 02** De app heeft ook een tabblad of forum dat kan dienen als **digitale vindplaats en inspiratieplek**. Hier kunnen 'zoekertjes' gepooled worden van mensen die aanbod of expertise hebben (bv. jongeren met begeleider één keer in de week welkom om in mijn groentetuin te komen helpen, ik wil me als vrijwilliger inzetten...), als vraag of inspiratie. Zo wordt het een digitale inspiratieplek.

- 03** Een **regionale coördinator**, die de app/webiste mee in orde houdt, en **contacten onderhoudt** met vrijwilligers, ambachten, boerderijen etc, waar jongeren op dagbesteding welkom zijn. Deze heeft ook overzicht op de beschikbaarheid. Hoe kan dit zich verhouden tot de CMP's? Een expertisecentrum Recharge; meer inzetten op vrijwilligers, zorgboeren, vindplaatgericht werken.

- 04** Good practices om te delen:

 - Een **leertrajectbegeleider binnen de voorziening**, met expertise en voeling met zowel onderwijs als jeugdzorg. Deze houdt het overzicht voor alle kinderen en jongeren, volgt school, CLB, TOAH, dagbesteding op, en brengt de administratie in orden
 - Het inzetten van **TOAH**
 - Werken met vrijwilligers
 - Wanneer jongeren dagbesteding doen bij particulieren een **engagementsverklaring** laten tekenen. Dit is geen contract, en de verzekering van de jongere blijft bij de voorziening
 - **Medewerkers met andere vaardigheden** binnen brengen in de sector

Stof om verder over na te denken!

- **Op welke manier kunnen we vanuit DIW het onderwijs beter ondersteunen, om preventief te werken, en meer jongeren op school houden?**
- Is leerplicht tot 18 wel voor alle jongeren het beste?
- Bezorgdheid over de nieuwe eisen voor duaal leren; meer jongeren zullen uit de boot vallen.
- Waarom zijn veel goede initiatieven verdwenen?
- Hoe kunnen we **kennis en ervaring die jongeren opdoen in dagbesteding erkennen of certificeren?**

Voorlopige voorstellen werkgroep dagbesteding, rust, time-out

Expertise-centrum

- Vrijwilligerswerking uitbouwen
 - Nazorg
 - Aanklappend werken
 - Specifieke vaardigheden en interesses
- TOAH-leerkrachtenlijst
- Contacten met onderwijs
- Overzicht/app/website
- Wetenschappelijke opvolging
- Linken met psychologische begeleiding
- Regionale intervisie
 - Thematisch
 - Casusgebonden
- Denktank
- Nazorg voor scholen
- Preventief aanbod voor scholen
- Gelinkt aan effectieve dagbestedingsplekken, bv. Recharge

Concepten die er zijn uitbereiden+ link met rustmomenten

Stof om verder over na te denken!

- **Op welke manier kunnen we vanuit DIW het onderwijs beter ondersteunen, om preventief te werken, en meer jongeren op school houden?**
- Is leerplicht tot 18 wel voor alle jongeren het beste?
- Bezorgdheid over de nieuwe eisen voor duaal leren; meer jongeren zullen uit de boot vallen
- Waarom zijn veel goede initiatieven verdwenen?
- Hoe kunnen we **kennis en ervaring die jongeren opdoen in dagbesteding erkennen of certificeren?**
- **Dagbesteding voor -12**
- **Time-out**

Uitwerking

Het geheel van de ambities rond dagbesteding was te veel om door de werkgroepleden zelf te laten verwezenlijken. Zij doen dit immers naast hun normale workload. Anderzijds leek het opstarten van een expertisecentrum niet realistisch. Daarom werd gekozen om een projectleider dagbesteding aan te nemen. Initieel combineerde deze het verwezenlijken van de doelstellingen rond dagbesteding met een 30% coördinatie-taak bij Recharge Mechelen. Recharge werd reeds in de pitch naar voor geschoven als een te borgen intersectoraal initiatief. In de procedure rond het finaliseren van de vacature werd het belang van goede communicatie benadrukt, daar het niet voor iedereen in de werkgroep helder was dat beide taken gecombineerd zouden worden. De werkgroepleden waren immers niet mee in het verhaal van de pitch, maar wel in hun eigen proces. Ook hier was voelbaar dat er een aantal keer opnieuw een zoekproces gebeurd is, namelijk ter voorbereiding van de pitch, en in de werkgroep, wat voor verwarring zorgde. Wanneer Leena van Dessel gestopt is als projectleider dagbesteding werd er gekozen om budgetneutraal iemand aan te werven die alleen de doelstellingen van de werkgroep verwezenlijkt, en geen coördinatie-taken in Recharge meer opneemt.

Een groot werkpunt van deze werkgroep is dat de twee thema's toch opgesplitst zijn geworden, en het thema dagbesteding vaak de voorgrond heeft genomen boven het thema time-out/adempekken.

- *Evaluatie*

De werkgroep stelde voor 2023 volgende doelen op rond het thema dagbesteding, die grotendeels gerealiseerd worden door de projectleider dagbesteding:

1. Een interactief bestand opbouwen met mogelijke dagbestedingsplekken voor jongeren
2. Overlegorgaan creëren om dagbesteding in de regio vast te nemen, knelpunten te bespreken en acties te ondernemen = afstemmingsoverleg inplannen, 6x per jaar
3. In kaart brengen van noden en behoeften rond dagbesteding van jongeren die (tijdelijk) niet naar school gaan.
4. Signaleren van deze noden aan Trawant en de overheid
5. Verbinding leggen tussen ambachtslieden, zorgboeren, vrijwilligers etc...
6. Interactief bestand creëren, website, app....
7. Jeugdzorg wegwijs maken in onderwijs en opties qua dagbesteding

In Februari is het project gestart met Leena Van Dessel als projectleider dagbesteding. Zij heeft enkele doelstellingen vervuld tot en met Juli. Daarna is de taak overgenomen door Hanne Kaut, die gestart is op 6 november 2023.

In wat volgt gaan we doel per doel verder in op de realisatie

- (1) Een interactief bestand opbouwen met mogelijke dagbestedingsplekken voor jongeren

De projectleider dagbesteding spendeerde het voornaamste deel van februari en maart 2023 met de verkenning van initiatieven in de regio, om zo veel mogelijk plekken te leren kennen en warme verbindingen te leggen. Zo ontdekte Leena vele mogelijke plekken voor dagbesteding, vormingen en verschillende vormen van ondersteuning. Ook de kennismakingen met alle residenties van Trawant werden ingepland.

Elke gekende plek is gedocumenteerd. Enerzijds zijn er documenten met info over het aanbod dagbesteding en vormingsprojecten. Anderzijds zijn er enkele documenten met info over plekken die bereid zijn om jongeren te ontvangen om vrijwilligerswerk te verrichten. Sommige jongeren zouden baat hebben bij een vrijwilligersplek waar ze met hun talenten aan de slag kunnen gaan en zo school even op pauze kunnen zetten, of enkele schoolmomenten vervangen.

Verder zijn er documenten opgesteld, zoals de Aanmeldingsfiche ondersteuningsvraag dagbesteding: In de periode van februari tot juni werd er geen aanmeldingsfiche gebruikt. Dit resulteerde vaak in korte mailtjes waarin een vage vraag beschreven stond of waar enkel om opvang gevraagd werd. Om te trachten al een duidelijke situatieschets te creëren en gestructureerde vragen te ontvangen, werd dus een aanmeldingsdocument opgesteld. Ondertussen is dit verspreid bij de residenties (bijlage 1).

Bovendien is er ook een lijst opgesteld van alle gekende plekken. Het plan is deze te delen met de residenties en partners en mee te delen op het eerstvolgende afstemmingsteam.

- (2) Afstemmingsoverleg inplannen (6x per jaar): een overlegorgaan creëren om dagbesteding in de regio vast te nemen, knelpunten te bespreken en acties te ondernemen.

Het afstemmingsteam werd opgestart in april en het tweede overleg vond plaats in juni. De groep die participeert wordt steeds groter en de deelnemers zijn enthousiast. In dit overleg wordt er geïnspireerd en ondersteund. De feedback is positief, daarom is het belangrijk om dit verder te zetten om zo meer bruggen te bouwen tussen onderwijs en welzijn en elkaar telkens meer te inspireren en ondersteunen. Het afstemmingsteam wordt verder gezet in januari 2024. Bovendien proberen we het afstemmingsteam te koppelen aan 1G1P en onderwijsambassadeurs?. Eén van de uitdagingen blijft om ook voldoende partners uit het onderwijsveld aan tafel te houden.

- (3) In kaart brengen van noden en behoeften van jongeren die (tijdelijk) niet naar school gaan. Dit rond het thema dagbesteding.

Deze doelstelling moest nog verder uitgediept worden. Enkele ideeën om dit te verwezenlijken waren volgende:

- Jongeren betrekken in de gesprekken rond hun trajecten en mogelijkheden. Nu is de jongere vaak niet aanwezig en is het enkel de begeleider die de vraag stelt.
- De aanmeldingsfiche gebruiken om een betere vraagverheldering te krijgen.
- Feedback vragen aan jongeren.

Sinds november 2023 worden deze bovenstaande ideeën toegepast, zodat we hier wel zicht op krijgen.

- (4) Verbinding leggen tussen ambachtslieden, zorgboeren, vrijwilligers etc...

Hier werd al zeer veel inspanning voor geleverd. Er werden meer dan 60 locaties/ambachtslieden gecontacteerd. Vele van hen hebben al stagiaires of staan niet open om jongeren te ontvangen. Daarnaast kwam vanuit de kerngroep de feedback dat we a op duurzame samenwerkingen zouden moeten inzetten. Indien er gewerkt wordt met vrijwilligerswerk-plaatsen moet dit ook ondersteund worden en stevig uitgebouwd. Er wordt ook gekeken naar mogelijke linken met 1G1P voor het uitbouwen van een vrijwilligerswerking.

(5) Signaleren van noden van jongeren

Opvallend is dat voornamelijk de noden van de residenties tot bij de projectleider geraken. Residenties weten geen blijf met de jongeren of hebben niet genoeg personeel om deze overdag op te vangen wanneer een jongere niet meer naar school gaat. Er is telkens een degelijk verhelderend gesprek nodig om verder te kijken dan “we hebben iets nodig om deze drie dagen nog te vullen” en te focussen op waar de nood ligt.

Er werden al 19 vragen gesteld aan Leena die gedocumenteerd zijn in jongerenfiches. Daarnaast worden er ook regelmatig vragen gesteld die onderling snel besproken worden en niet gedocumenteerd zijn. Meer dan 80 procent van de vragen die gesteld worden, hebben gaan over jongens.

(6) Interactief bestand creëren, website, app.... (vermoedelijk tijdens de zomer.)

Tot nu toe is een korte samenvatting gemaakt van dagbestedings- en vormingsplekken. Mogelijks is hier meer voor nodig, aangezien dit document niet interactief is. Er wordt gekeken welke opties hiervoor nog zijn. Bovendien geven residenties aan dat het zinvol zou zijn als de projectleider de contactpersoon blijft voor de residenties om deze verbindingen en contacten warm te houden. We bekijken of er middelen zijn om deze functie te behouden en zo te blijven inzetten in een vlot aanbod van dagbestedings- en ademplekken.

(7) Jeugdzorg wegwijzen maken in onderwijs en opties qua dagbesteding

Dit gebeurt door regelmatig in de residenties langs te gaan, het afstemmingsteam te organiseren en regelmatig het document met de samenvattingen van dagbestedingsopties in de regio actueel te houden.

Daarnaast werd er geëxperimenteerd met het installeren van TOAH binnen Recharge. Inge Rumes heeft hierin een coaching opdracht gerealiseerd met middelen vanuit DIW. Het TOAH-concept heeft jammer genoeg maar tijdelijk standgehouden.

- *Toekomst en borging*

In 2024 willen we de vragen van de dagbesteding van residenties blijven beantwoorden, maar leggen we onze prioriteit op het ontwikkelen en experimenteren op vlak van ademplekken.

Er wordt gekeken hoe de functie projectleider kan blijven bestaan. De data die de projectleider heeft verzameld, en de ervaringen die ze heeft opgedaan, zal ze in ieder geval aan het eind van haar termijn in een rapport gieten. Dit document is voor Trawant een belangrijke basis om een toekomstvisie te ontwikkelen. Daarnaast engageert Trawant zich om de inventaris die de projectleider opstelt actueel te houden, al moet er nog besloten worden door wie en op welk forum. Het afstemminsteam jeugdhulp-onderwijs kan onafhankelijk van de ideale wereld blijven bestaan. Dit initiatief vraagt geen budget, en kan verder gestuwd worden, bv. vanuit lokaal bestuur, jeugdhulp of dagbesteding.

2. Werkgroep Diagnostiek en ondersteuning van teams en jongeren

- *Ontstaanscontext*

De werkgroep diagnostiek en ondersteuning ontstond op basis van de voorbereiding van de pitch. Hij was voorzien als werkgroep waarin gewerkt wordt rond vragen als: hoe ondersteunen we het mentale welzijn van kinderen en jongeren in voorzieningen? Hoe maken we teams sterker, zodat ze jongeren kunnen blijven vasthouden, ook als het moeilijk is? Hoe ondersteunen we het mentale welzijn van onze medewerkers?

- *Probleemanalyse en proces met iDrops*

Voor de probleemanalyse nam deze werkgroep twee pistes. Enerzijds volgden we de stappen met de sjablonen van iDrops, anderzijds werden er anoniem een aantal concrete casussen besproken. Op deze manier zette deze werkgroep zowel in op cognitieve analyse, als op interview.

- *Ideeën*

Onderstaande visuele weergave is de neerslag van de brainstorms in deze werkgroep.

Werkgroep diagnostiek en ondersteuning van team en jongeren

Eerste brainstorm. Voor concretisatie zie p. 2

Figuur D.1 geeft weer welke verschillende facetten belangrijk zijn om nu echt het verschil te maken voor het welzijn van kinderen in jongeren in trajecten die (dreigen) vast (te)lopen. Bij elke tegel staan ambities en randvoorwaarden met betrekking tot dit facet.

Figuur D.2 geeft een overzicht van de ideeën de werkgroep heeft gegenereerd.

IDEEËN DIE (VOORLOPIG HIER) NIET WORDEN UITGEWERKT

- Vervoersbudget
- Eén cliëntvolgsysteem
- Eén trajectbegeleider/vertrouwenspersoon

IDEEËN DIE WORDEN UITGEWERKT

OUTREACH TEAM

- Een outreach-team met verschillende expertises, waaronder een kinderpsychiater
- Vraaggestuurd
- Flexibel naar gelang thema's en vraag bv. SofS, complex trauma...
- Flexibel in aanbod: vraagverhelderend, diagnostiek, psycho-educatie, ondersteuning...
- Naar teams en ouders
- Binnen de twee weken
- Vlotte dispatch, of structurele manier om casussen aan te brengen

OVERZICHT VAN DIENSTEN DIE MET DIEREN WERKEN

- Oplijsten van (therapeutische) mogelijkheden met dieren

EEN KINDERPSYCHIATER IN LOONDIENTST VOOR TRAWANT

- Voor consultatie en samenwerking met het outreach-team

• *Uitwerking*

SENSIBILISERING COMPLEX TRAUMA

- Educatief aanbod voor scholen en jeugdbewegingen rond complex trauma
- Standaard cfr. EHBO, niet enkel wanneer een leerling uit jeugdhulp in de groep komt

VLOTTERE, WARME OVERDRACHT

- Doorverwijzer/vertrouwenspersoon van vorige voorziening in het begin laten aansluiten of meedraaien in nieuwe voorziening

De werkgroep stelde een document op om alle initiatieven te inventariseren die zij kenden rond werken met dieren. Na deze lijst te hebben vervolledigd, werd afgesproken deze lijst door te geven aan de werkgroep dagbesteding, rust en time-out. Ook in hun brainstorm kwam immers veel interesse naar voor voor projecten die met dieren werken. De lijst werd uiteindelijk opgenomen in het overzicht dat projectleider dagbesteding maakt.

Ook sensibilisering en opleiding kwam naar voor in verschillende werkgroepen. De link met de werkgroep context werd gemaakt. Er bleken echter verschillende visies te zijn op de doelgroep en inhoud van de sensibilisering. Hoewel het idee verder onderzocht werd, zijn er uiteindelijk geen verdere stappen ondernomen. Een belangrijke reden hiervoor was het reeds bestaan van verschillende opleidingen bv. initiatieven vanuit de werkgroep complex trauma, in samenwerking met het vertrouwenscentrum kindermishandeling Mechelen o.l.v. Kelly De Saeger.

Daarnaast koos de werkgroep ervoor om prioritair in te zetten op het diagnostisch outreach team, en dit te combineren met de samenwerking met een kinderpsychiater. Met de tijdsinvestering en het

equivalente budget van 1VTE werd een team samengesteld van medewerkers van OOC Ter Heide, OLO-Rotonde en OBC Jeugdzorg Ter Elst om een vraaggestuurd diagnostisch outreachteam te vormen voor kinderen en jongeren in residenties of pleegzorg. Ook pangg 0-18 kreeg een aantal uur toegewezen om af te stemmen en samen te werken met dit team. De eerste stappen voor het team waren om elkaar te leren kennen. De teamleden kwamen immers uit verschillende voorzieningen, met hun eigen achtergrond, gewoontes en vooronderstellingen. De ambitie was en is om effectief te komen tot een nieuw, voorzieningoverschrijdend en regionaal team. Door het nieuwe team tijd te geven om een gedeelde visie en taalgebruik te ontwikkelen wouden we een aantal valkuilen van intersectoraal werken vermijden (Fortems & Glazemakers, 2024). Daarnaast leert de ervaring en de wetenschappelijke literatuur dat het stroomlijnen van aanmeldingen belangrijk is voor efficiënt intersectoraal werk (Fortems & Glazemakers, 2024), maar complexe aanmeldingsprocedures dan weer een drempel kunnen zijn. Het team ontwikkelde bij zijn opstart ook een aanmeldingsformulier, dat ze aftoetsten bij de trekkergroep. Dit formulier (zie bijlage 2) werd werkbaar en duidelijk bevonden, al was het *informed consent* formulier een punt van discussie. Enerzijds is het geven van geïnformeerde toestemming niet alleen een patiënten recht, maar is het ook essentieel om de regie van het traject zo veel mogelijk in handen van de kinderen, jongeren en hun context te houden. Anderzijds is het vaak net in de meest complexe dossiers – en dus bij uitstek de dossiers waar het belangrijk is om helderheid te scheppen – het moeilijkst om geïnformeerde toestemming te krijgen van ouders. Potentiële aanmelders gaven aan dat dit voor hen een grote drempel zou zijn om gebruik te maken van het diagnostisch outreach team. Uiteindelijk werd er in slechts enkele gevallen een informed consent bij aanmelding ingevuld. Door ouders en jongeren te betrekken bij het intakegesprek kregen we via rechtstreekse dialoog hun toestemming. Het aanmeldingsformulier is te downloaden vanaf ‘downloads’ op de website van Trawant. Een derde opdracht in de initiële fase was het ontwikkelen van promotiemateriaal, om zich bekend te maken bij voorzieningen en bij pleegzorgers. De bekendmaking gebeurde in de trekkersgroep, via de website en nieuwsbrief van Trawant en als een nieuwsbericht op de website van opgroeien. Vanaf 13/03/2023 kon er worden aangemeld, en vanaf 26/04/2023 ging het team met de eerste casussen aan de slag.

WIE ZIJN WE

In samenwerking met PANGG 0-18 en een kinderpsychiater

WAT DOEN WE

Teams en pleegzorgers terug in hun kracht zetten.

Integratieve diagnostiek:

- Wat is er aan de hand?
- Waarom en waarop is het team vast gelopen?
- Hoe kan het team verder gaan met een jongere en diens context?
- Hoe kan de ontwikkeling van de jongere op een positieve manier verder gezet worden?

Begeleiding op maat van zowel het team, de jongere als zijn/haar context.

HOE GAAN WE TE WERK

VOOR WIE

Alle residentiële teams en pleegzorgers binnen het samenwerkingsverband Trawant

HOE CONTACTEER JE ONS

Aanmelden

 <http://jeugdhulptrawant.be/diwtrawant.php>
Wij contacteren je binnen de 14 dagen!

Contacteer ons bij vragen

 diagnostiek@jeugdhulptrawant.be
 015/30.80.53.

Graphic D.1: Deze flyer maakt deel uit van het promotiemateriaal waarmee het diagnostisch outreach team bekend werd gemaakt.

Ten slotte nam de werkgroep een aantal stappen rond het thema warme overdacht. Er werd onder andere in de trekkersgroep gepleit voor een draagvlak om collectief hogere verwachtingen te stellen aan aanmelders bij het invullen van A-documenten. Daarnaast ging een subgroep aan de slag rond welke gegevens noodzakelijk zijn voor een goede inschatting van plaatsing (om zo onnodige breuken te vermijden) en warme overdacht. Verder werd gekeken naar de mogelijkheid om binnen de huidige structuur een uitgebreid overdrachtspakket en/of nazorgpakket te voorzien voor alle jongeren, of een deel van de jongeren. Er waren reeds gesprekken met ACT over het thema, en er werd anekdotisch gezocht naar goede praktijken als natuurlijke experimenten. Er hebben op dit moment nog geen concrete nieuwe acties plaatsgevonden in navolging van dit thema. Een eerste volgende stap is het ontwikkelen van dit werk.

- *Evaluatie*

Het diagnostisch outreach team bestaat uit een coördinator, twee psychologen met ervaring in gezinsdiagnostiek, een orthopedagoge, een leefgroepmedewerker en een kinderpsychiater. Er werd voor gekozen om te werken in tandems en elk kind/jongere plenair te bespreken. Hierdoor waren alle medewerkers uit het team in alle dossier betrokken.

In het werkjaar 2023 werden er 15 casussen aangemeld bij het Diagnostisch Outreachteam Trawant. Twee vragen werden doorverwezen naar een andere, meer afgestemde hulpverleningsvorm (één naar

Pangg-18 en één naar het Outreach Mobiele Team van OLO-Rotonde). Eén vraag werd geweigerd aangezien de jongere niet meer residentieel in de voorzienig verbleef ten tijde van de aanmelding en naar huis was wedergekeerd. 12 trajecten zijn opgestart, waarvan er negen zijn afgerond in 2023 en nog eens twee vóór eind januari 2024. De meeste vragen kwamen vanuit begeleidingstehuizen (11), twee vragen werden gesteld vanuit dagcentra en twee vragen vanuit Pleegzorg. De meeste trajecten werden, geteld vanaf de aanmeldingsdatum, na maximaal twee maanden opgestart. Trajecten kenden een duur tussen de drie maanden en zeven maanden.

Twee trajecten stopten vroegtijdig omdat de jongeren niet wensten mee te werken. Dit blijkt een valkuil in de werking: wanneer jongeren niet wensen mee te werken kan geen kind-gebonden diagnostiek gebeuren en blijft een voorzienig zitten met de hulpvraag. Er wordt bekeken in welke mate er in zo'n trajecten alsnog tegemoet gekomen kan worden aan de vraag via procesdiagnostiek zonder terecht te komen in het vaarwater van Pangg Outreachteam. Het is moeilijk om helder te krijgen wat hierin verwacht kan worden van elkaar.

De meeste vragen betroffen een vraag naar bredere beeldvorming, waarbij men meestal enerzijds een vraag naar kind-gebonden diagnostiek had en anderzijds meer handvatten vroeg om zich op het kind/de jongere af te stemmen. Slechts één vraag betrof zuivere kind-gebonden diagnostiek met een gericht vermoeden rond een ontwikkelingsproblematiek. Bij drie vragen werd vanaf de aanvang het doel geformuleerd om de jongere te heroriënteren in de hulpverlening.

Er is één duidelijke lijn te trekken in alle outreach trajecten die tot nu toe behandeld werden. Er is bij alle aangemelde jongeren sprake van complex trauma. Veel voorzieningen lijken effectief te botsen op het gedrag dat voortkomt uit complex trauma. Daarnaast werd er in één traject de diagnose ADHD gesteld en werd in één traject kenmerken van ADHD vastgesteld waarbij werd doorverwezen naar de reeds betrokken kinderpsychiater voor effectieve diagnosestelling. Verder werd er in één traject een effectieve hechtingsstoornis vastgesteld en werden er in 5 trajecten IQ onderzoeken afgenomen.

In bijna alle trajecten is een luik teamcoaching opgenomen. Dit betrof voornamelijk vertaalwerk rond hoe de moeilijkheden te begrijpen en tips rond hoe hun aanpak/werking beter af te stemmen op de noden van de jongere.

Opgemerkt wordt dat diagnostisch onderzoek bij NBMJ moeilijker is omdat we slechts beperkter aan beeldvorming kunnen doen. Verklarende hypothesen hierrond zijn het extreem wantrouwen naar hulpverlening van deze doelgroep, de taalbarrière en de ontbrekende informatie van hun geschiedenis. Ook zijn er weinig tot geen betrouwbare testings beschikbaar die eerder opgesteld zijn vanuit non verbale methode. Deze doelgroep loopt het risico op uitgewezen worden en lijken geleerd te hebben om niet te spreken.

Tot op heden kwam er overwegend positieve feedback van teams met betrekking tot het diagnostisch outreach team. Al werd eveneens aangegeven dat het gehele traject soms te lang duurt. Van jongeren zelf kwam er weinig feedback. Dit is tevens geen evidentie voor deze zeer gekwetste jongeren. Eén jongere sprak wel specifiek haar dankbaarheid uit en gaf aan het jammer te vinden dat het team moesten afronden omwille van het begrip dat ze doorheen het diagnostisch traject had ervaren.

Tot slot merken we een aantal zaken op die trajecten bemoeilijkten. Enerzijds duren trajecten soms langer dan gewenst.

Dit heeft te maken met onderstaande omstandigheden:

- 1) Het team bestaat uit personen uit verschillende werkvormen, die ieder een beperkt aantal uren uit hun werkbreek voor dit project gebruiken. Zowel de fragmentatie binnen dit team als het gebrek aan een vaste werkblok/werkplek maakte afstemming moeizaam. Het zou meer werkbaar zijn om hier structureel een specifiek team rond op te zetten indien dit project/aanbod op lange termijn bestendig wordt);
- 2) moeizame communicatie met aanmelders en gepuzzel met agenda's voor intakes/onderzoek/adviesgesprekken;
- 3) Een overlap in aanmeldingsvragen met Pangg 0-18 Outreachteam, wat heel wat afstemming heeft gevraagd.

Daarnaast zijn andere bemoeilijkende factoren:

- 1) Voorzieningen die niet beschikken over de bestaande informatie en verslaggeving van jongeren. Er zijn duidelijke hiaten in de informatieoverdracht tussen betrokken hulpverlening.
- 2) Medicatie die onvoldoende goed en/of lang wordt opgevolgd. Het tekort aan kinderpsychiaters en de lange wachtlijsten zijn factoren die hier aan bijdragen.
- 3) Voorzieningen die vanwege gebrek aan tijd/middelen/expertise sterk in de doe-modus zitten en minder tot zorginhoudelijk reflectie komen.

- *Toekomst en borging*

Trawant zet het diagnostische outreach team verder in 2024, met de middelen van de verlenging van de ideale wereld projecten. Als de (verdere) evaluatie positief is, heeft Trawant de ambitie het diagnostisch outreach team verder te zetten, als een spil in de ontwikkeling van integrale diagnostiek.

Er zal in 2024 verder gewerkt worden rond warme overdacht en nazorg, maar waarschijnlijk onder een andere vorm.

3. Werkgroep Context

- *Ontstaanscontext*

Deze werkgroep ontstond net na de pitch, vanuit het belang van werken met de context. Er werd voor gekozen om de coördinator 1G1P Trawant mee deze werkgroep te laten trekken, omdat dit thema's zijn die de doelgroep van de ideale wereld overstijgen.

- *Probleemanalyse en proces met iDrops*

We volgden voor deze werkgroep de sjablonen aangeboden door iDrops voor de eerste stappen van het proces. We ontwikkelden 5 verschillende persona (Bieke, Alex, Djamal, Caroline), van verschillende leeftijden en situaties, en één persona van een team.

- Ideeën

Figuur C.1. geeft een overzicht van de tussentijdse ideeën in de werkgroep context.

- Uitwerking

Een aantal ideeën werden niet verder uitgewerkt. Zo werd de optie van een digitale tool on hold gezet, omdat we wouden afwachten wat de resultaten zouden zijn van enerzijds het project *Bandbreedte*, en anderzijds de ontwikkeling van het *e-Youth platform*.

De werkgroep ontwikkelde wel een gemeenschappelijke visie over hoe we in Trawant willen omgaan met beroepsgeheim. De werkgroep besliste om op zoek te gaan naar eensgezindheid binnen Trawant,

over sectoren heen, en een toegepaste tekst/folder te maken. We namen hierbij ook de oudere visietekst over beroepsgeheim onder de loep die er in Trawant was voor 1G1P. We gingen eerst in gesprek in de werkgroep, en nadien met een jurist van tziemzo en vertegenwoordigers van het familieplatform. De tekst en folder werden nadien voor feedback besproken op verschillende fora (vb. groot forum CLB's, trekkersgroep DIW), en nagekeken door de juridische dienst van Opgroeien en van de CLB's.

De folder is online te vinden: [https://jeugdhulptrawant.be/uploads_admin/56792-beroepsgeheim-in-jeugdhulp-\(versie-februari-2024\).pdf](https://jeugdhulptrawant.be/uploads_admin/56792-beroepsgeheim-in-jeugdhulp-(versie-februari-2024).pdf). Er wordt ook voor ieder team uit de residentiële voorzieningen en pleegzorg van Trawant een fysieke versie voorzien.

Daarnaast ontwikkelde de werkgroep ook een 'inspiratiewaaier' voor medewerkers van Trawant over netwerk verbredend werken met de context. Daarin staan concrete voorbeelden van vragen en manieren om met de context van cliënten aan de slag te gaan, en een handig overzicht van burgerinitiatieven en vrijwilligerswerkingen. Op die manier willen we de drempel verlagen bij medewerkers, om nog meer de stap te zetten naar netwerkversterkend werken. Ook de waaier is online te downloaden, maar van deze werd voor elke individuele medewerker van de residentiële voorzieningen en pleegzorg een exemplaar voorzien. De waaier is online te vinden via: https://jeugdhulptrawant.be/uploads_admin/83173-2024-03-waaier-netwerk.pdf

Verder vond een eerste regionale intervisie plaats rond het thema 'werken met de context'. Ook is er geëxperimenteerd met samenwerkingen met de burgerinitiatieven. We hoopten goede ervaringen op te bouwen met de burgerinitiatieven (concreet ATK en LUS), en op die manier, via vertrouwde mond aan mond reclame, de samenwerking met burgerinitiatieven een extra stimulans te geven. Er zijn echter uiteindelijk maar 2 trajecten effectief opgestart terwijl de intentie was om 10 trajecten te lopen. Onder het puntje evaluatie beschrijven kort de drempels die we ervaren.

Rond de thema's 'kennismaking is netwerkberaad' wordt voorzien om in 2024 verder te werken. Het is niet gelukt om dit in 2022-2023 ten gronde uit te werken. Ook de thema's ouders in de leefgroep en 7/7 in de voorzieningen zijn nog niet verder uitgewerkt. Mogelijks zijn dit thema's voor de intervisiegroep.

Evaluatie

De waaier en tekst rond beroepsgeheim worden in 2024 verdeeld en geëvalueerd.

De samenwerking met de burgerinitiatieven botste op een aantal moeilijkheden, waar in februari 2024 een gesprek over zal plaatsvinden met LUS en ATK.

- Het aanbod is nog niet genoeg gekend. Hier hopen we met onze waaier verschil in te maken
- Er kan vaak geen traject opgestart worden als de jongere zelf niet gemotiveerd is. Dit is bij pubers een drempel
- Begeleiders durven soms de vraag niet te stellen, omdat ze bang zijn dat er geen buddy/steunnetwerk gevonden zal worden, en de jongere nog meer afwijzing zal ervaren
- Een vrijwilliger matchen duurt wel even. De burgerinitiatieven werken zo snel als ze kunnen, maar de periode tussen aanmelding en opstart is soms voor jongeren te lang, waardoor de motivatie weg is.

- Er moeten duidelijke afspraken gemaakt worden bij wie de verantwoordelijkheid ligt om een match/netwerk op te volgen. Wie houdt het vast?
- Soms is het voor ouders bedreigend dat er nog iemand nieuw aan het kind of de jongere wordt gekoppeld. Hoe ga je om met weerstand en onzekerheid bij ouders?
- *Toekomst en borging*

In 2024 wil Trawant de intervisiewerking verder uitwerken. Daarnaast zal het de bedoeling zijn de visie rond beroepsgeheim en de waaier verbredend werken met netwerk bekend te maken in het geheel van Trawant, niet alleen binnen de deelnemers van de ideale wereld. De coördinator 1G1P en de website van Trawant spelen hier een centrale rol in.

4. Werkgroep Jeugdhulp - GGZ

- *Ontstaanscontext*

De werkgroep geestelijke gezondheidszorg (GGZ) ontstond iets later in het traject van de ideale wereld Trawant. Aanleiding hiertoe waren de resultaten van de samenwerkingsscan, deel van het participatief actieonderzoek. Er kwam een duidelijke wens naar meer en intensievere samenwerking tussen jeugdhulp en GGZ naar voor, vanuit zowel jeugdhulppartners als vanuit GGZ partners. Toch maken bestaande praktische en inhoudelijke drempels dat voorzieningen en verwijzers binnen de jeugdhulp weinig tot geen beroep doen op het bestaande aanbod van GGZ. De werkgroep werd opgericht met als doel de samenwerking tussen GGZ en andere sectoren in het jeugdhulplandschap te verbeteren. De werkgroep wil samen streven naar een ideale wereld waar er kan gewerkt worden aan zorg op maat en zorggarantie met behulp van goede samenwerking tussen sectoren. In de werkgroep werden verschillende voorzieningen en betrokkenen samengebracht vanuit residentiële jeugdzorg, ondersteuningscentrum jeugdzorg, Pangg en Centrum Geestelijke Gezondheidszorg. Het doel was om ook partners vanuit het VAPH te betrekken. Deze partner was niet aanwezig op de samenkomsten van de werkgroep maar zal wel mee uitgenodigd worden op de kennismaking. Doordat de werkgroepleden voornamelijk werkzaam waren in de residentiële jeugdzorg, lag een grote focus op het verbinden van deze twee sectoren. Echter werd aangenomen dat ook andere sectoren in het jeugdhulplandschap baad hadden bij het verbeteren van de verbinding met de geestelijke gezondheidszorg.

- *Probleemanalyse*

Binnen de werkgroep werden enkele drempels aangehaald in het aanmelden van jongeren en hun context bij een GGZ voorziening. Er werden zowel enkele praktische als enkele inhoudelijke drempels besproken.

- Als praktische drempel werden ten eerste de lange wachtlijsten aangehaald. Zorgverleners leiden niet snel toe naar de GGZ hulpverlening omwille van de lange wachtlijsten. Privé therapeuten worden door jeugdzorg en GGZ voorzieningen ingeschakeld om het probleem van wachtlijsten te omzeilen. Daarnaast worden medewerkers steeds vaker zelf opgeleid in

specifieke methodieken om zo via eigen hulpverlening geen beroep te moeten doen op het door wachtlijsten en voorwaarden gekende GGZ aanbod.

- Een inhoudelijke drempel die werd besproken zijn de aanmeldingsvoorwaarden binnen de GGZ. Zo zou het moeilijk zijn om een jongere aan te melden indien er twijfel is over de interne motivatie van de jongere of context. Verder werd ook aangehaald dat het werken met context, een noodzakelijkheid binnen de jeugdzorg, niet vanzelfsprekend is binnen de GGZ hulpverlening.

Jeugdhulp begrijpt dat toeleiding van eigen cliënten niet eenvoudig is, jeugdhulpcliënten zijn vaak gekenmerkt door wisselend functioneren, wisselende motivatie en niet aanwezig of voorspelbaar contact hebben met context of netwerk. Wanneer voorzieningen of hulpverleners veronderstellen niet te kunnen voldoen aan de aanmeldingsvoorwaarden van GGZ, wordt er geregeld gekozen om niet aan te melden en zo weerstand en teleurstelling van de weigering van een aanmelding of een misgelopen traject te vermijden. Om goede zorg te bieden heeft jeugdzorg echter contacten in de GGZ nodig.

- *Ideeën*

Er wordt verondersteld dat de verbinding tussen de bijzondere jeugdbijstand en de geestelijke gezondheidszorg zal verbeteren wanneer beide sectoren met elkaar in gesprek gaan over het aanbod en de verwachtingen die men ten opzichte van elkaar heeft. Daarnaast wil men verschillende voorzieningen met elkaar in contact brengen om eigen ervaringen, uitdagingen en good practices rond GGZ noden te delen. Deze kennismaking wil men operationaliseren via GGZ ambassadeurs. Binnen alle voorzieningen in de regio van Trawant zouden GGZ ambassadeurs worden aangesteld. Deze medewerkers zouden fungeren als de kennisbron voor alle informatie omtrent de sector GGZ. Meer specifiek zouden cliënten en hulpverleners binnen deze voorziening hier terecht kunnen met vragen rond psychologische of psychiatrische noden, het aanbod aan psychologische en psychiatrische ondersteuning, advies rond aanmelding of doorverwijzing bij een GGZ dienst. De GGZ ambassadeur heeft enerzijds een connectie met een GGZ aanbieder waardoor overleg of toeleiding snel kan plaatsvinden. Anderzijds kunnen onnodige aanmeldingen en teleurstellingen vermeden worden door op voorhand af te stemmen waarom een aanmelding volgens een GGZ partner niet wenselijk is in de concrete casus en om welke reden. De GGZ ambassadeurs zouden jaarlijks enkele keren worden uitgenodigd om met elkaar in overleg te gaan over specifieke casuïstiek. Dit alles met als doel kennis betreffende partners, aanbod, wisselende en geloof in good practices te vergroten. Het aanbieden van outreach vanuit GGZ naar voorzieningen kwam ook als optionele ondersteuning ter sprake. Omwille van de reeds bestaande wachtlijsten, zou deze outreach ondersteuning echter ook betekenen dat de hoeveelheid middelen die nu ingezet wordt in de jongerenondersteuning zou verminderen. Door het huidige tekort van deze middelen, werd niet verder ingegaan op het idee van teamondersteuning via outreach.

- *Uitwerking*

In de uitwerking van het concept van GGZ ambassadeurs kreeg de werkgroep kennis van het bestaande initiatief 'Kruispunt'. Kruispunt is een samenwerkingsverband binnen de regio Antwerpen dat een aanspreekpunt of eerste hulp biedt bij psychische problemen via een kortdurend aanbod aan gesprekken, eventueel gevolgd door consult, oriëntatie, aanmelding of kortdurend traject. Waar

de visie en het doel van Kruispunt gelijkend is aan deze van de werkgroep GGZ, verschillen beide wel in doelgroep. Waar de werkgroep GGZ nadenkt rond psychische hulpverlening van kinderen, jongeren en jongvolwassenen, is Kruispunt enkel gericht op jongeren boven de zestien jaar. Omdat Kruispunt reeds een overlegorgaan had uitgewerkt tussen verschillende GGZ partners binnen regio Antwerpen, werd er binnen de werkgroep besproken of er mogelijk een samenwerking kon gecreëerd worden.

Om de samenwerking van de GGZ met verschillende sectoren in het jeugdhulplandschap te verbeteren, werd binnen de werkgroep beslist dat er een nood was het GGZ aanbod te verduidelijken. CGG de Pont, een grote GGZ partner binnen de regio, verduidelijkte reeds binnen een werkgroep-samenkomst het eigen aanbod. Verder haalden zij de druk op de sector aan. Zo hebben GGZ partners de ervaring dat het niet adviseren van GGZ hulpverlening vaak onterecht wordt gezien als het niet willen helpen in een casus. Toch wordt er benadrukt dat GGZ hulpverlening in sommige aanmeldingen gewoonweg niet optimaal is en niet steeds mag benaderd worden als plan B wanneer meer optimale hulpverlening niet voorhanden is. Er moet bij beide partijen helder nagedacht worden over de meest geschikte hulpverlening voor een kind, soms zijn er te hoge verwachtingen van een therapeutisch traject binnen GGZ.

In een eerste concretisering van de kennismaking tussen de verschillende actoren, zouden we de werkingsgebied van Trawant in drie aparte regio's indelen. Op die manier zouden we organisaties bij elkaar brengen die relatief dicht bij elkaar gesitueerd waren. Ook zouden we zo de locatie van samenkomst relatief dichtbij de organisaties kunnen vastleggen om de drempel van aanwezigheid te verlagen. De drie besproken regio's waren op dit moment Mechelen/Bonsato, Klein Brabant/Ruppelaar en Pallieterland. In gesprek met belangrijke GGZ partners zoals CGG De Pont en Pangg 0-18 kwamen we tot de vaststelling dat het verduidelijken van het aanbod GGZ/CGG gelijkend was voor de drie regio's net zoals het delen van good practices ook regio-overschrijdend was. Concreet werd besloten één bijeenkomst te organiseren in het voorjaar van 2024 waarbij verschillende voorzieningen binnen de regio van Trawant zullen bijeengebracht worden.

- *Evaluatie*

Doordat de kennismakingsbijeenkomst pas in maart 2024 zal plaatsvinden, kunnen we de bereikte effecten nog niet rapporteren. Enkele doelen die we die dag willen bereiken zijn het verduidelijken van het aanbod van de GGZ in de regio, het verduidelijken van de contactpersonen in de GGZ, het verbinden van (GGZ ambassadeurs van) verschillende voorzieningen en het creëren van een overlegplatform voor casuïstiek in het kader van GGZ hulpverlening.

- *Toekomst en borging*

Het doel is om een eenmalig kennismakingsmoment te organiseren tussen de GGZ aanbieders en de verschillende jeugdhulporganisaties binnen de regio Trawant. Daarnaast zal getracht worden om een viertal keer per jaar een mogelijkheid te organiseren om casuïstiek te bespreken.

5. Attachment Based Care for Teams

- *Achtergrond bij ABC*

Trawant koos binnen de ideale wereld voor Attachment Based Care (ABC) for teams, geïnspireerd door ABFT (Attachment Based Family Therapy), om een gemeenschappelijke taal en visie te bevorderen. Attachment Based Care For Teams (ABC4T) biedt een begeleidingskader voor interdisciplinaire teams, gebaseerd op inzichten uit de gehechtheidstheorie. De ABC4Teams training werd ontwikkeld door Ilse Devacht⁵. Het ABC4Teams trainingstraject helpt teams op weg om het gehechtheidsdenken in hun werking te implementeren en op een gehechtheidsgerichte manier te werken met kinderen, jongeren en hun zorgfiguren. Het Attachment Based Care programma voor Teams bestaat uit training, supervisie en veranderingsbegeleiding.

- *Opleidingstraject en evaluatie*

De doel was om 20 teams op te leiden, en een natraject te bieden. Jasmijn Creten van het ABFT Belgium Team, paste de inhoud, de vorm, en de toepassingsoefeningen van de ABC4Teams training (zoals die oorspronkelijk werd ontwikkeld door Ilse Devacht), aan voor Trawant. Dit om tegemoet te komen aan de noden van de vraag vanuit Trawant (concretere toepassingsoefeningen, videomateriaal, stroomlijning).

De twee theoretische opleidingsdagen gingen door in gemengde groepen van 40, gevolgd door een derde teamspecifieke dag per team. De verschillende achtergronden en sectoren maakten het voor Jasmijn uitdagend om de juiste vorm en het gepaste niveau te vinden. Er zaten bv. soms mensen in groep die reeds ABFT gevolgd hadden, en anderen voor wie het denken rond gehechtheid geheel nieuw was. Ook de verschillende leeftijdsgroepen vroegen om verschillende klemtonen. Er was echter meer interesse dan dat er opleidingsplaatsen voorzien waren in de oorspronkelijke begroting. Daarom werd de capaciteit doorheen het traject twee maal verhoogd, op vraag van de trekkersgroep. Uiteindelijk werden er 27 teams opgeleid, verspreid over alle residentiële voorzieningen van Trawant, TheA, Rirmica, Pleegzorg, Multiversum en De Touter.

- *Borging*

Om de kennis en visie blijvend te verankeren, zet Trawant in op een train-de-trainer. Zo kunnen we ook nieuwe medewerkers mee nemen in onze visie, en voldoen aan ondersteuningsvragen die er nog zullen volgen. Er zullen door het ABFT-Belgium team in 2024 acht ABC-trainers worden opgeleid, die de visie over de verschillende voorzieningen heen kunnen uitdragen. Na het voltooien van de opleiding krijgen deelnemers het recht om trainingen te geven (dag 1, 2, 3), supervisie en intervisie binnen Trawant, zolang ze werkzaam zijn binnen een van de voorzieningen van Trawant. Indien ze niet langer werkzaam zijn binnen Trawant, vervalt dit recht.

6. Casusbesprekingen

We wouden ook inzetten op regionale intervisie over complexe casussen. We deden dit via een anoniem casusoverleg. Dit casusoverleg vond eerst plaats op de trekkersgroep, en werd nadien een apart forum, met een vaste groep praktijkmedewerkers. De doelstelling van het casusoverleg was om de creativiteit te stimuleren, en systemische drempels vast te stellen. Er werden uiteindelijk een tiental casussen besproken. Er was een open en reflectieve sfeer, en er werden creatieve concrete

⁵ <https://learn2trust.be/nl/therapy/attachment-based-care-voor-teams/>

oplossingen gevonden voor verschillende individuele casussen, maar gezien de individuele en specifieke aard, werden deze niet opgeschaald tot experimenten binnen de ideale wereld. Bovendien botsten we op de ethische moeilijkheid dat het inrichten van een bijzonder traject voor een jongere, de andere kinderen, jongeren en gezinnen die nog op hulp wachtten benadeelde. Daarnaast bleek het soms moeilijk voor teams om tijd te maken om de casusbespreking grondig voor te bereiden, waardoor het aantal vragen afnam. De casusgroep binnen de ideale wereld werd daarom stopgezet. Er zal echter in 2024 wel de link gemaakt worden met het Expertisenetwerk deblokking en diagnostiek Antwerpen (ENDDA). De conclusies die we trokken uit de casussen werden meegenomen naar de werkgroepen, waar er indien mogelijk stappen werden gezet (bv. intensievere samenwerking met Pangg 0-18 door afstemming met het diagnostisch outreach team, oprichting werkgroep GGZ). Er was door Trawant een onderzoekster aangesteld om, onder andere, de casusbesprekingen op te volgen en conclusies te trekken, maar door haar vroegtijdige vertrek is deze dataverzameling en data-analyse stopgezet. Daardoor zijn de analyses voorlopig beperkt. De verzamelde data zullen in 2024 toch nog verwerkt worden.

Voorlopige conclusies waren:

- Nood aan expertise over ouders met een psychiatrische problematiek
- Nood aan residentiële VAPH partner in de regio Trawant
- Nood aan residentiële GGZ partner voor kinderen en jongeren in de regio Trawant
- Nood aan Pangg 0-18 als systematische partner
- Nood aan overzicht van dagbestedings- en time-out opties
- Wachtlijsten (in het bijzonder voor MFC's) zorgen voor escalaties omdat gepaste zorg wordt uitgesteld

7. Samenwerking

Uit de samenwerkingsscan kwam naar voor dat Trawant als samenwerkingsverband steeds sterk stond, maar verhoudingsgewijs minder intensief samenwerkte met partners buiten Trawant. De gemeenschappelijke geschiedenis en sterke identiteit van het samenwerkingsverband spelen hierbij een grote rol. Trawant ziet zichzelf als een samenwerkingsverband, meer dan als een 1G1P regio of een werkingsgebied. De coördinator 1G1P, het logo, de website, en nieuwsbrief dragen allen bij aan de identiteit. De gemeenschappelijke geschiedenis zorgt dan weer voor vertrouwen en vertrouwdheid met elkaars werking en visie. Toch was het inzetten op gemeenschappelijke visie en taal een belangrijk deel van de groei in samenwerking. Niet alleen door ABC for teams, maar in de individuele werkgroepen was een eerste impliciete taak vaak om een gemeenschappelijke taal te ontwikkelen, en later in het proces een gemeenschappelijke visie. Niet alle partners die samen de pitch indienden zijn even betrokken gebleven. Vooral de partners met als doelgroep volwassenen, zijn uiteindelijk toch niet van dichtbij betrokken gebleven op het project. Sommige andere partners waren minder aanwezig op de vergaderingen- en dus ook in de besluitvorming en uitwerking van het project - maar volgen het project wel op via de verslaggeving. De grote meerderheid van de partners was echter zeer nauw betrokken bij het project, en hebben het gevoel dat de samenwerking gegroeid is. Eén van de grote thema's uit de samenwerkingsscan van Trawant was de wens naar nauwere samenwerking met GGZ. Hoewel aan deze intentie nog sniet volledig voldaan is werden hier stappen in gezet. Zo werden TheA

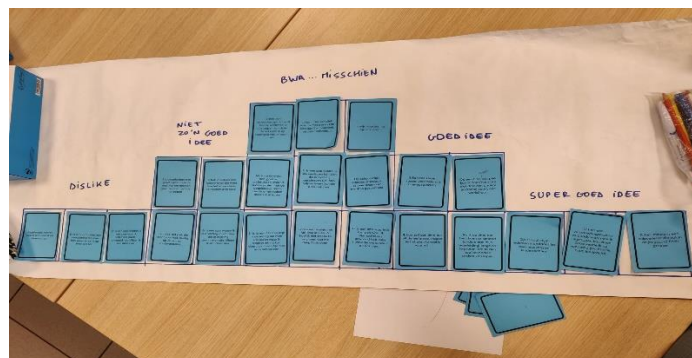
en Multiversum bekender bij de voorzieningen, maakten we kennis met de casemanager van CGG de Pont, werd de samenwerking met Pangg 0-18 Outreach intensiever, en is er bij het diagnostisch outreach team supervisie van een kinderpsychiater. Toch blijft de nood aan samenwerkingen met GGZ partners veel groter dan we momenteel bereikt hebben. Een belangrijk gemis hierin is een toegankelijk therapeutisch aanbod voor de kinderen en jongeren zelf. De projectleider dagbesteding speelt een grote rol in het vinden en ontwikkelen van nieuwe linken gericht op dagbesteding en ademplekken, buiten Trawant. We wachten deel 2 van samenwerkingsscan af om een helderder beeld te geven op de evolutie van samenwerkingen.

8. Wetenschappelijk onderzoek

Reeds in de pitch legde Trawant de nadruk op wetenschappelijk onderzoek. Dit vertaalde zich tijdens de projectperiode op verschillende manieren. Zo zette Trawant zich bijzonder in om het actieonderzoek mee vorm te geven, door het aanleven van vragen en feedback, maar ook in het faciliteren van de uitvoering van het onderzoek.

Daarnaast namen ze ook zelf een onderzoeker in dienst (50%). Deze onderzoeker werd ook begeleid door prof. dr. Inge Glazemakers, waardoor er afstemming tussen de twee onderzoeklijnen mogelijk was. Trawant had voor de onderzoeker van Trawant twee doelstellingen. Enerzijds wouden ze een beter zicht krijgen op de profielen van de kinderen en jongeren waarbij het traject vastloopt. Meer info over deze lijn is te vinden onder de [sectie casusbespreking](#). Een ander doel was om de ideeën van de werkgroepen af te toetsten bij kinderen en jongeren.

De ideeën van de werkgroepen werden getoetst bij 5 meisjes en 4 jongens, tussen 10 en 16 jaar (gemiddelde leeftijd 13.6 jaar)⁶. Ze werden gevraagd alle ideeën te sorteren van 'dislike' tot 'super goed idee', in een sorteerrooster, zoals hieronder weergegeven.

De ideeën uit de verschillende werkgroepen werden vertaald in volgende stellingen:

⁶ De dataverzameling hiervoor gebeurde, in overleg, gelijktijdig met afname de interviews voor het overkoepelende onderzoek in de regio Trawant. Het idee hierachter was om de respondenten niet te overbevragen.

- Op school krijgt iedereen standaard les over jeugdzorg en kinderrechten
- Op school krijgt iedereen standaard les over trauma en mentale gezondheid
- In mijn voorziening zijn er dieren
- Ik kan naar een plek waar ik met dieren kan omgaan (bv. boerderij, paardentherapie...)
- Ik heb een vertrouwenspersoon of buddy waarmee ik uitstappen kan doen. Deze kende ik op voorhand niet, maar nu wel
- Ik heb een vertrouwenspersoon of buddy waarmee ik uitstappen kan doen. Deze kende ik op voorhand (bv. familie, buur, leerkracht)
- Er is een app waarin ik kan zien waar ik allemaal reeds gewoond heb. Alleen ik kan deze zien
- Er is een app waarin ik kan zien waar ik allemaal reeds gewoond heb. Mijn hulpverleners kunnen dit ook zien.
- Er is een app waarin ik alle verslagen kan zien die er over mij geschreven zijn. Alleen ik kan deze zien
- Er is een app waarin ik alle verslagen kan zien die er over mij geschreven zijn. Mijn hulpverleners kunnen deze ook zien
- Er is iemand buiten mijn voorziening die mee kan kijken waar ik op time-out kan
- Als ik op time-out ben, komt er iemand (anders dan mijn begeleiding) langs om met mij te praten, om te zien hoe het nadien anders kan lopen
- Als ik op time-out ben, gaat er ondertussen iemand anders praten met de begeleiding, om te zien hoe het nadien anders kan lopen
- Ik kan zelf kiezen tussen verschillende time-out plekken
- Ik kan zelf een time-out uit de leefgroep vragen als het even te veel is voor mij
- Begeleiders kunnen kiezen wanneer ik op time-out ga
- Een time-out plek die dient voor rust. Rustig op de kamer, rondwandelen, ...
- Op een time-out plek kan ik doen normaal niet doe: een andere (extreme) sport, een workshop...
- Ik heb een boekje met ME-time ideeën. Zo hoef ik niet steeds te verzinnen wat me deugd zou doen
- Er is iemand buiten mijn voorziening die mee kan kijken waar ik dagbesteding kan doen, als ik een tijd niet naar school kan
- Als begeleiders niet goed weten hoe ze met me om moeten gaan kunnen ze hulp inroepen
- Ik heb minstens een hulpverlener die ook in de jeugdzorg heeft gezeten
- Ik heb minstens een hulpverlener die weet hoe het is om stress te hebben over geld

De resultaten lieten zien dat er verscheidenheid is in de meningen van jongeren, maar toch waren er algemene partonen te zien.

Twee ideeën scoorden erg goed:

- Ik kan zelf een time-out uit de leefgroep vragen als het even te veel is voor mij
- Ik heb een vertrouwenspersoon of buddy waarmee ik uitstappen kan doen. Deze kende ik op voorhand (bv. familie, buur, leerkracht)

Drie ideeën scoorden redelijk goed:

- Een time-out plek die dient voor rust. Rustig op de kamer, rondwandelen, ...

- Als ik op time-out ben, komt er iemand (anders dan mijn begeleiding) langs om met mij te praten, om te zien hoe het nadien anders kan lopen
- In mijn voorziening zijn er dieren

Drie ideeën scoorden echter duidelijk erg slecht:

- Er is een app waarin ik kan zien waar ik allemaal reeds gewoond heb. Mijn hulpverleners kunnen dit ook zien
- Er is een app waarin ik kan zien waar ik allemaal reeds gewoond heb. Alleen ik kan deze zien
- Begeleiders kunnen kiezen wanneer ik op time-out ga

De resultaten werden gedeeld met de werkgroepen en de coordinator, zodat zij hiermee verder aan de slag konden in de keuze voor wat er werd uitgewerkt.

9. Te signaleren drempels

- [Geen residentieel VAPH aanbod in regio Trawant](#)

Hoewel er goede samenwerking is met Rimica, is VAPH als deelnemende sector in dit project ondervertegenwoordigd in Trawant. De reden hiervoor zijn historisch, en weerspiegelen niet de noden van de populatie. Trawant mist in het bijzonder de aanwezigheid van een residentieel VAPH aanbod voor kinderen en jongeren in de regio. De wens naar samenwerking met een MFC kwam ook sterk naar voor uit de samenwerkingsscan, en was ook één van de conclusies van het ideale wereld casuoverleg.

- [Beroepsgeheim in intersectorale context](#)

Deze drempel kwam het duidelijkst naar voor in de werkgroep context en netwerk. In de probleemanalyse kwam naar voor dat er

1. Veel onduidelijkheid blijft heersen over de termen beroepsgeheim, discretieplicht, medisch beroepsgeheim, informatiedelen bij netwerktafels....
2. Dat beroepsgeheim soms een drempel kan vormen bij het betrekken van context. Zo weten begeleiders bv. niet altijd wat ze wel en mogen delen met de context van een kind of jongere.
3. Het ook zorgt voor moeilijkheden in intersectorale samenwerking. Een anekdotisch voorbeeld hierin is wanneer mensen die niet gebonden zijn aan het beroepsgeheim met toestemming van de cliënt aansluiten op een overleg, waardoor sommige partners met beroepsgeheim geen informatie meer willen delen.

Ook in de internationale literatuur komen onduidelijkheid en moeilijkheden rond informatiedeling naar voor als één van de meest genoemde drempels voor vlotte intersectorale samenwerking (Fortems & Glazemakers, 2024).

Eva Nouwen verwees ons naar de wegwijzers beroepsgeheim en hulpverlening, ontwikkeld door het instituut voor sociaal recht van de KULeuven (<https://www.opgroeien.be/kennis/toolbox/brochure-wegwijzers-beroepsgeheim>). Deze wegwijzers zijn inderdaad erg informatief, maar

1. De tekst was bij geen enkele deelnemer van onze werkgroep bekend
2. Er lijkt toch in de praktijk en rechtsleer geen volledige consensus te zijn over de verhouding tussen toestemming en beroepsgeheim. Zo was het advies van 't zitmzo altijd conservatiever als het ging over toestemming, vanuit bescherming van hulpverleners.
3. In essentie zijn de vertrouwelijkheid van de client-hulpverlener relatie, en de noodzaak aan informatiedeling voor doeleinden van zorg en veiligheid in sommige gevallen tegengestelde belangen

We hopen met onze tekst binnen Trawant meer eensgezindheid en vlottere samenwerking te verwezenlijken. Hoewel de praktijk en deel van de rechtsleer het eens zijn over het feit dat toestemming van de cliënt een bijzonder statuut heeft, blijft het een (mogelijk) struikelpunt dat beroepsgeheim beschreven staat in het strafwetboek.

- [Onduidelijkheid rond nazorg](#)

Onze werkgroep diagnostiek en ondersteuning boog zich over de vraag of/hoe er een dubbel traject kan worden gelopen voor die jongeren die een hoog risico hebben op verschillende breuken. We bekeken onder andere in welke mate de huidige nazorg, m.a.w de acties en contacten die er nog zijn nadat een jongere een voorziening heeft verlaten, samenvalt met wat de werkgroep nodig acht voor warme overdracht of (tijdelijk) dubbel traject. Hier kwamen we tot de conclusie dat er verschillen zijn in wat er 'telt' als nazorg, en hoe verschillende organisaties daar ruimte voor kunnen maken. Het werd ook duidelijk dat we dit vaak doen zonder maatregel, maar dat dit geheel niet wordt meegenomen in bezetting. Het is dan jammer daar geen waardering voor te krijgen in de 'cijfers'.

Bovendien hadden een aantal voorzieningen vragen gekregen van de zorginspectie over hun nazorg voor jongvolwassenen. Geen enkele van de partners had echter een duidelijk beeld op waar hierover richtlijnen te vinden waren. Eva Nouwen bezorgde ons als antwoord op onze vraag het document 'RICHTSNOEREN 'OVERGANG NAAR VOLWASSENHEID VANUIT JEUGDHULP', waar een sectie in staat met handvaten voor nazorg voor jongeren in transitieleeftijd.

We blijven echter volgende drempels ervaren:

- De beschikbare handvaten over nazorg bij jongvolwassenen zijn te weinig bekend bij jeugdhulp.
- Er wordt, terecht, nadruk gelegd op het belang van nazorg, maar de meeste voorzieningen moeten dit capteren in hun reguliere werking. Ze kunnen de tijd die personeelsleden spenderen aan nazorg niet rijmen met de huidige modules.
- Er lijken geen richtlijnen te zijn voor kinderen jonger dan transitieleeftijd.

- [Welzijn-onderwijs: welk platform kan de zorgen opvolgen?](#)

Onderwijs en Jeugdzorg worden al vele jaren geconfronteerd met heel wat complexe (leer)traject en. Jongeren die ongemotiveerd zijn, die geen aansluiting meer vinden in de huidige onderwijsorganisatie

en dreigen ongekwalificeerd uit te stromen. Daarnaast ervaren we vaker dat jongeren nergens meer ingeschreven staan, en is er een groot capaciteitstekort in vele onderwijsvormen. Hierdoor kunnen we geen garanties op leerrecht meer bieden, en hypothekeren we de ontwikkelings- en leerkansen van onze jongeren. Dat komt hard binnen bij de jongeren zelf, hun context, onderwijs en hulpverleners. Vanuit onderwijs en welzijn wordt er, op verschillende niveaus, al heel wat *out of the box* gedacht. Zo zitten bijvoorbeeld CLB, leersteuners, NAFT aanbieders, dagbestedingen, jeugdzorg... mee rond de tafel bij ons afstemmingsteam onderwijs-welzijn voor de regio Trawant. Toch kunnen we nog niet beantwoorden aan de grote noden die er zijn, in het bijzonder in de doelpopulatie van de ideale wereld.

Vanuit onze lerende netwerken en afstemmingsteam onderwijs-jeugdzorg willen we graag duidelijkheid over een blijvend forum of een platform voor uitwisseling met de verschillende overheidssectoren over onderwijs-welzijn zorgen. We willen er ook na de proefperiodes van de ideale wereld de realiteiten en hiaten kunnen leggen, maar ook vele de initiatieven en investeringen om schooltrajecten te ondersteunen op de kaart zetten.

- [Veelheid aan evoluties in het landschap. Hoe integreren en werkdruk houdbaar maken?](#)

Het project de ideale wereld is uiteraard erg welkom, omwille van de voelbare noodzaak, maar het verhoogde de werkdruk van de deelnemende voorzieningen en diensten. Zo is het project opgestart tijdens de coronapandemie, die heel de maatschappij- maar zeker ook de (residentiële) zorg in het bijzonder- onder druk zette. Voorzieningen hadden niet de tijd om (hun personeel en gezinnen) terug even op adem te (laten) komen na deze uitermate stressvolle periode. Het is moeilijk om ruimte te maken voor reflectie en innovatie in een systeem dat het gevoel heeft hier geen ruimte voor te hebben. Bovendien doorkruiste dit project de oproepen rond reconversie, de opstart van Upstream, Zorg en ondersteuning op lokaal niveau & Vroegdiagnostiek, Overhoop, Hulpprogramma geblokkeerde ontwikkelingen... Binnen Trawant werd in een aantal reconversievoorstellen rekening gehouden met wat er gebeurde in de ideale wereld, maar het verschil in tempo, en de andere schaal, maakten dat het verhaal van reconversie niet echt parallel liep aan de ideale wereld, maar ook niet echt complementair was op de ideale wereld. Verder spreken veel projecten (deels) dezelfde pool van organisaties aan. Zo is er voor gekozen om Upstream in te bedden in Trawant, na de vaststelling dat ook hier weer veel overlap in partners is. Dit helpt voor de globale opvolging. Toch is het op werkgroep/operationeel niveau nog steeds afvaardiging nodig van medewerkers van de organisaties om concrete dingen uit te werken. Sommige organisaties zaten bijvoorbeeld in 4 of 5 werkgroepen van de ideale wereld, een aantal werkgroepen van 1G1P, en een werkgroep rond Upstream. Ten slotte krijgen we van mensen die reeds lange tijd in het werkveld staan signalen dat er ook veel mooie projecten verloren zijn gegaan, en dat innovatieve voorstellen vaak niet echt innovatief zijn. Daarom willen we als Trawant in het bijzonder proberen goede initiatieven te borgen. Kortom, we gaan als Trawant op zoek naar hoe we zo veel mogelijk kunnen uitwerken, integreren en borgen in de regio. We willen echter ook aan de overheid vragen om alert te zijn voor het aantal oproepen, evoluties en drukfactoren op het systeem, en om mee te zoeken naar haalbare en afgestemde snelheden. Zo kan er ruimte zijn waarin voorzieningen vertrouwd kunnen geraken met die initiatieven die er zijn, en er ook op vertrouwen dat deze zullen blijven lopen.

- [Schaarste op de arbeidsmarkt](#)

De schaarste op de arbeidsmarkt is een grote maatschappelijke uitdaging met impact op alle organisatorische niveaus: op niveau van werkingen, organisaties, samenwerkingsverband... Het zorgt er enerzijds voor dat er weinig ruimte is voor innovatie, vernieuwing en het borgen van projecten in organisaties. Zij hebben immers als eerste prioriteit de reguliere zorg te bieden, met een verantwoorde bezetting. Daarnaast zijn de beschikbare werkrachten vaak jonge afgestudeerde mensen, waarin een organisatie moet investeren om de kennis en ervaring van deze medewerkers nog te vergroten. Daar is zowel tijd als mentale ruimte voor nodig. Anderzijds zorgt het ervoor dat organisaties in het zelfde netwerk 'vissen in dezelfde vijver' van potentiële medewerkers, wat ervoor zorgt dat ze op dat vlak met elkaar in concurrentie staan. Ook voor de gezinnen is de schaarste op de arbeidsmarkt nadelig: ook zij merken dat er druk zit op de personeelsbezetting, en dat dit invloed heeft op de zorg, en de continuïteit van personeel.

10. Algemene evaluatie

- *In welke mate verwezenlijken we de doestellingen van het project?*

De oproep omschrijft de doelstellingen van het project als volgt:

(1) Het doorbreken van de dynamiek van escalaties naar steeds meer gespecialiseerde en ingrijpende hulp door de gezamenlijke aanpak vroeger en op maat in trajecten in te brengen (2) Het verzamelen van verschillende expertises in de jeugdhulp, ervaringsexpertise en expertise die gelinkt is aan de verschillende levensdomeinen van kinderen en jongeren, om flexibel in te zetten in trajecten; (3) Het herdenken van de aanpak en aanbod vanuit de ontwikkelingsnoden van de kinderen en jongeren die begeleid worden; (4) Het benoemen en signaleren van de beperkingen van het huidige regelgevende en administratieve kader, met het oog op het verduidelijken of bijsturen van het kader.

In onderstaande sectie bekijken we nader welke initiatieven (kunnen) bijdragen aan de verwezenlijking van de opdrachten van de oproep.

Een eerste opdracht is het doorbreken van de dynamiek van escalaties, door een gezamenlijke aanpak, vroeger in het begeleidingstraject, en op maat. Het initiatief dat hier het meest nauw bij aansluit is de oprichting van het diagnostische outreach team. Grondige en brede diagnostiek kan helpen om te bepalen wat 'op maat' nu net moet inhouden. Wat zijn de noden van dit kind of deze jongere en (eventueel) van dit team? Bovendien is het de bedoeling dat dit vroeg in trajecten kan worden in gezet. In de praktijk blijft dit soms een zoektocht. We beschouwen het outreach team door het samenkomen van verschillende specifieke expertise als zeer gespecialiseerde hulp, en om de caseload te bewaken denken we er over om dit pas in te zetten wanneer de expertise van een OOC of OBC alleen onvoldoende zijn. Anderzijds lopen we dan het risico dat het team pas later in een traject wordt ingezet, wanneer andere meer traditionele diagnostiek niet voldoet. Een uitbereiding van middelen en uren van het outreach team zou hier een mogelijke oplossing in zijn, als hierdoor het team een hogere caseload aan kan. We hebben nog geen zicht op of de inzet van het diagnostisch outreach team, en/of het geheel van initiatieven effectief zorgt voor een vermindering van breuken en schakels richting meer specialistische en/gesloten hulp.

Het project heeft ook een verschuiving richting een gedeelde aanpak teweeggebracht, onder andere in de mogelijkheid van integrale diagnostiek, maar ook door het verder ontwikkelen van een gedeelde visie rond thema's zoals beroepsgeheim en warme overdracht, en via de opleidingen ABC for teams. Trawant is een netwerk in blijvende evolutie richting een gedeelde aanpak, waarin plaats is voor de eigenheid van verschillende diensten en voorzieningen.

Het project heeft zeker tot gevolg dat verschillende expertises elkaar beter hebben leren kennen, en samen zijn gekomen. Specifieke voorbeelden hiervan zijn de opstart van de werkgroep GGZ-jeugdhulp, de opstart van het afstemmingsteam jeugdhulp-onderwijs en een grote bereidheid bij alle partners om elkaar te versterken vanuit ieders expertise. Dit laatste initiatief verenigd als forum onder andere de expertises van partners rond onderwijs, jeugdhulp, dagbesteding en aanverwante sectoren⁷.

⁷ Meer informatie, en een verdere evaluatie onder 'werkgroep dagbesteding, rust en time-out'.

Ervaringsexpertise werd voornamelijk binnen gebracht via onderzoek. Dit geldt zowel voor het overkoepelende onderzoek (uitgevoerd door Charlotte Fortems), gefinancierd door het Agentschap Opgroeien, als door onderzoek gefinancierd door DIW Trawant (uitgevoerd door Nele Claes en Anna Buysse). De inbreng van de co-creatieworkshop van iDROPS was beperkt, omdat er maar één jongere aanwezig was op het moment van de workshop. Dit kwam waarschijnlijk doordat de workshop, die doorging in Recharge Mechelen, plaatsvond net na de paasvakantie, en er die dag maar één jongere op Recharge aanwezig was. We hadden dit beter op een ander moment gepland. Het is een belangrijk aandachtspunt op zoek te gaan naar blijvende manieren om ervaringsexpertise aanwezig te houden, ook na het beëindigen van het lopende onderzoek.

Hoewel het weinig tastbaar is, achten we ook stappen te hebben gezet in het herdenken van onze aanpak vanuit de ontwikkelingsnoden van de kinderen en jongeren. De ontwikkelingsnoden waar we het meest expliciet op inzetten zijn hechtingsnoden, en de nood naar relationele veiligheid en verbinding. Stappen hierin waren voor Trawant het opleiden van de begeleiders in het gehechtheidsgerichte kader ABC for teams, maar ook de inzet op het eigen netwerk. Het uitgeven van de waaier rond werken met context heeft als doel het thema breed in de aandacht te brengen en laagdrempelig te maken. De intervisiegroep werken met context heeft dan weer het doel om diepgang te creëren, en kruisbestuiving te stimuleren. Het uiteindelijke doel is om jongeren en hun netwerk samen te betrekken, en voor kinderen en jongeren waar geen duidelijk netwerk is, ernaar op zoek te gaan.

Doorheen het project, en in dit document signaleerden we een aantal drempels naar de drempelgroep van het Agentschap Opgroeien.

- *In welke mate volbrachten we onze pitch?*

We maken van deze gelegenheid ook graag gebruik om te evalueren in welke mate we gerealiseerd hebben wat we pitchten aan het begin van het project. Trawant werkte een groot deel van de gepitchte ambities effectief uit in de werkgroepen. Zo werd de ambitie tot integratieve diagnostiek vertaald in het diagnostisch outreach team, en een samenwerking van dit team opgezet met een kinderpsychiater. De stap naar rechtstreekse psychiatrische ondersteuning hebben we niet gezet. Deels omdat we niet zeker wisten of we een kinderpsychiater zouden vinden die geïnteresseerd was om samen te werken, maar ook deels uit terughoudendheid. Achteraf gezien hadden we hierin misschien ambitieuzer mogen zijn.

Wat dagbesteding betreft werd reeds een mooi overzicht gemaakt van initiatieven in de regio. Dit overzicht moet echter nog toegankelijk gemaakt worden. Op kleine schaal werden projecten opgesteld voor de jongeren van de residenties van trawant, maar er werden niet op een structurele manier nieuwe doelgroepen toegeleid naar bestaande projecten. Ook nieuwe dagbesteding voor-12jarigen werd niet op een structurele manier gerealiseerd. Wel werd er een duurzaam intervisieplatform opgericht, onder de vorm van het afstemmingsteam jeugdhulp-onderwijs. Rond time-out en ademplekken is reeds conceptueel werk verricht, maar kwam men nog niet tot een gedragen visie. Dit is een prioriteit voor 2024.

De opleiding ABC for teams was een succes. Tot twee maal werd er meer opleidingscapaciteit voorzien dan oorspronkelijk gepland. Of dit effectief geleid heeft tot meer gedeelde taal is moeilijk te zeggen,

maar intersectorale opleiding wordt in de wetenschappelijke literatuur beschreven als een goede tool om gedeelde taal en visie te bereiken (Fortems & Glazemakers, 2024).

De werkgroep context experimenteerde met een proefproject om steunfiguren te bieden aan een jongere in zorg, maar dit experiment gaf niet wat we er van hoopten. De doelstelling dat elke ouder en kind of jongere minstens één steunfiguur heeft is dus nog niet verwezenlijkt. Wel gaven ze de waaier uit, en richtten een intervisiegroep op rond werken met het brede netwerk. Zo hoopt de werkgroep een invloed te hebben op de mindset van medewerkers, om van werken met de context meer een evidentie te maken.

Een aantal ambities werden deels of niet gerealiseerd. Zo kwam de ontwikkeling van een tool waarmee jongeren aan hun traject kunnen meeschrijven wel aan bod in verschillende werkgroepen, maar we gingen er niet verder mee aan de slag. Een partiële verklaring is de onduidelijkheid over het e-youth platform dat in ontwikkeling is. Anderzijds was het gebrek aan knowhow over app-ontwikkeling en digitale tools een verlamme factor. We hadden op zoek kunnen gaan naar kanalen om de knowhow toch te bereiken, en daardoor toch ook stappen te zetten met deze ambitie. Het idee van een retrospectieve app scoorde in ieder geval niet goed in de feedback die we vroegen aan kinderen en jongeren.

Ook op vlak van samenwerking op het operationele niveau zijn de ambities niet volledig gerealiseerd. Zo hebben we niet ingezet op wisselers bij elkaar. Andere vormen van expertisedeling (bv. het afstemmingsoverleg jeugdhulp-onderwijs en de intervisiegroep werken met netwerk) zijn wel tot stand gekomen. Vermoedelijk heeft corona hier een rol in gespeeld. Ook blijft het een uitdaging om het project te laten doorsijpelen naar de werkvloer. Nog niet alle oplossingen zijn voldoende bekend bij de medewerkers van alle residenties. Bovendien zet de personeelskrapte teams serieus onder druk. Wel is er vooruitgang gemaakt op vlak van ondersteuning van teams. Niet alleen door de oprichting van het diagnostische outreach team, maar ook door zijn samenwerking met pangg 0-18 outreach. Dit aanbod heeft meer bekendheid gekregen bij de voorzieningen in Trawant.

Nota. Bovenstaande evaluatie tegenover de pitch geeft een overzicht van realisaties, maar we kunnen voorlopig weinig zeggen over de effecten van de realisaties. In 2024 plannen we een globale evaluatie-survey bij medewerkers van alle voorzieningen.

Bijlagen

Bijlage 1: Aanmeldingsfiche ondersteuningsvraag dagbesteding

Voor we een moment inplannen om eens samen te zitten om de casus te bekijken, vraag ik om even onderstaande fiche al in te vullen om een situatieschets te kunnen verkrijgen.

Naam jongere:	
Geboortedatum:	
Verblijfplaats:	
Aanmelder:	
Residentie:	
CLB:	

School:	
Talenten van de jongere:	
Interesses van de jongere:	
Waar loop je tegenaan?	
Wat is al geprobeerd?	
Wat is de hulpvraag?	

Bijlage 2. Aanvraagformulier diagnostisch outreach team

Aanmeldformulier
Diagnostisch Outreachteam Trawant

A. GEGEVENS

1. Gegevens van de jongere

Voornaam: Klik of tik om tekst in te voeren.

Gender: Klik of tik om tekst in te voeren.

Leeftijd: Klik of tik om een datum in te voeren.

Voertaal: Klik of tik om tekst in te voeren.

2. Gegevens van de context

Betrokken zorgfiguren (biologische ouders/grootouders/pleegouders, voogd/...): Klik of tik om tekst in te voeren.

Gezinssamenstelling: Klik of tik om tekst in te voeren.

Bezoek- of weekendregeling kind: Klik of tik om tekst in te voeren.

(genogram mag in bijlage)

2a. Is de jongere en diens context op de hoogte dat jullie aanmelden?

Klik of tik om tekst in te voeren.

3. Gegevens van de voorziening

Naam voorziening: Klik of tik om tekst in te voeren.

Adres: Klik of tik om tekst in te voeren.

Naam contactpersoon-aanmelder: Klik of tik om tekst in te voeren.

Telefoonnummer CPA: Klik of tik om tekst in te voeren.

Mailadres CPA: Klik of tik om tekst in te voeren.

B. PROBLEMATIEK

1. Geef een korte schets van de voorgeschiedenis en problematiek bij deze jongere. Hoe lang is de problematiek aanwezig? Wat maakt dat deze casus zo geëvolueerd is?

Klik of tik om tekst in te voeren.

2. Is er reeds diagnostiek gebeurd? Zo ja, wanneer? Wat was de uitkomst ervan?

3. Welke hulpverlening is betrokken (geweest) op de jongere en zijn/haar gezin?

Bv. Huisarts, CAW/JAC, CLB, Kind en Gezin, ELP, Opgroeien Jeugdhulp, CGG, VAPH, CKG, OCJ, VK, SDJ, Kinder- en Jeugdpsychiatrie, ...

Klik of tik om tekst in te voeren.

3a. Is jeugdhulpregie en/of de consulent op de hoogte dat jullie aanmelden?

Klik of tik om tekst in te voeren.

4. Wat zijn de verwachtingen/vragen van de voorziening? Waarom breng je dit dossier op dit moment naar het diagnostisch outreachteam?

Klik of tik om tekst in te voeren.

*Gelieve dit aanmeldformulier ingevuld te bezorgen aan diagnostiek@jeugdhulptrawant.be.
[Onderstaand toestemmingsformulier mag op papier bezorgd worden bij de intake.](#)*

Toestemmingsformulier

Ik,,
ouder / voogd van,
verklaar dat mijn kind en ikzelf door
(contactpersoon voorziening) geïnformeerd zijn over de teamondersteuning door het Diagnostisch
Outreachteam Trawant en ik ga hiermee akkoord. Ik geef toestemming om noodzakelijke informatie op
te vragen.

Handtekening:

Fortems, C., & Glazemakers, I. (2024). *Drempels en goede praktijken voor intersectorale zorg*.

